
Kako se v Ljubljani povezuje onesnaženost zraka s socialno strukturo prebivalcev Most: Kaj ugotavljamo

Author(s): Branka Bratko

Source: *Urbani Izziv*, No. 10, Ob 30. letnici! (december 1989), pp. 36-37

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179849>

Accessed: 13-09-2018 12:11 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Branka Bratko:

Kako se v Ljubljani povezuje onesnaženost zraka s socialno strukturo prebivalcev Most

Kaj ugotavljamo

Glede vsesplošne onesnaženosti, če ne upoštevamo samo karte emisij SO₂, predvsem pa glede na socialno-demografsko strukturo, je na lestvici v Ljubljani takoj za Centrom občina Moste-Polje kot najbolj "industrijska" ljubljanska občina in po dohodku na prebivalca razmeroma šibka občina. Prav zato bodo tu potrebni posebni ukrepi. V tej občini je tudi locirana Termoelektrarna - toplotna Moste, ki je eden izmed hudih onesnaževalcev prav za to občino: le 10-odstotno dela za potrebe te občine, 90-odstotno pa za preostale predele Ljubljane, tako da onesnaženost pretežno prizadene moščansko lokalno prebivalstvo.

V Mostah sta na pragu TE-TO dve veliki stanovanjski soseski: Štepanjsko naselje in Fužine s preko 70.000 prebivalci. Zdravstvene študije v tej občini že kažejo močno negativno odstopanje v zdravstvenem stanju prebivalcev te občine. Najslabše je zdravstveno stanje prebivalcev, ki živijo v samem središču občine. Pretežni del teh obolenj je z gotovostjo mogoče povezati tudi s kvaliteto zraka v tem predelu Ljubljane in seveda tudi s problemi socialno-ekonomske narave, posebej še s slabo prehrano.

Velik problem predstavlja razmeroma velika dnevna delovna migracija. Iz podatkov je razvidno, da delovni migranti dnevno prihajajo na delovna mesta predvsem v območja mesta, ki so najmočnejše onesnažena in zato še močno povečujejo število prebivalcev, ki so ogroženi zaradi onesnaženja zraka.

Ugotovili smo, da je pretežni del lokacij VVO (vrtcev) v Mostah posebej neprimernih glede mikroonesnaženosti zraka, predvsem v samem središču Most. Zelo podobna slika po šolah, kar vse

dodatno "obremenjuje prebivalstvo z negativno zdravstveno hipoteko. Ko že govorimo o primernosti lokacij dejavnosti, ome-nimo lokacijo UKC: bolniki so z lokacijo, kjer so koncentracije SO₂ zelo visoke, še dodatno ogroženi in se te dejavnosti ne bi smele širiti, kar pa je s strani uporabe aparatov gotovo neracionalno.

Bolezni dihal so v občini Moste-Polje na prvem mestu, močno naraščajo tudi rakasta obolenja. Čedalje več otrok in mladine je kronično prizadetih. Ekonomsko močnejši prebivalci rešujejo ta problem s preselitvijo. Očitno je, da je trg začel delovati tudi tu, saj so prav zaradi onesnaženosti in socialne strukture prebivalcev tega dela mesta cene kvadratnega metra stanovanja v letu 1988 padle od 10 do 25%. Ekonomsko šibkejši prebivalci, predvsem mlade družine, nimajo te možnosti, zato je odgovornost družbe še toliko večja. In prav ob tem se sprašujemo :ali je čistilna naprava na spodnjem delu prioriteta, ker nekateri lahko s preselitvijo rešijo vprašanje onesnaženosti? Po ekonomski oceni lahko rečemo, da se zaradi onesnaženega zraka

mag dipl.etnol., novi raziskovalec na FAGG

ekonomske škode gibljejo od 3 do 5% ustvarjenega letnega družbenega bruto produkta za občino Moste, in če bi upoštevali ekonomsko škodo, povzročeno na ljudeh, materialih, rastlinstvu, živalstvu in tleh, ne bi več odlašali s korenitim zmanjšanjem onesnaženosti, saj se te že srednjeročno, dolgoročno pa sploh, izplačajo v več pogledih, kakor to kažejo tuje izkušnje.

Kot prikazuje raziskava, ima občina Ljubljana Moste Polje tako socialno-demografsko strukturo, da bo potrebno za izvajanje ekološko prioritete sanacije predlagati instrumentarij socialno-ekonomskih ukrepov, ki bodo v praksi omogočili izvajanje predvidene možne sanacije.

Kaj lahko naredi stroka

Probleme onesnaženosti zraka bo potrebno reševati s sanacijskimi programi, ki bodo morali biti izdelani posebej, ne le za vsako občino, marveč tudi za območja znotraj občin, ki so zelo različno "prizadeta" in sicer predlagamo analizo in dokument za izvajanje z naslovom: Sanacijski program za "onesnaženi" kare, ki je prizadet z visoko onesnaženostjo zraka. Vsak tak program pa mora vsebovati analizo stanja: zraka, socialno-ekonomskih značilnosti, oceno "socialne" in "ekonomske zmogljivosti" prebivalcev hkrati z lokalno pogojeno socialno strategijo. Vse to pa moramo napraviti, da bi lahko ocenili kakšne stroške sanacije bi ta območja še lahko prenesla in kakšne oblike pomoči oz. finančnih instrumentov potrebujemo za izvajanje tega programa, ki je tempiran na največ tri leta.

Potrebne raziskave

Za izdelavo sanacijskih programov je treba bolj dosledno raziskati mikroklimo, možnosti, ki jih daje mikro- in mezozoozelenitev, kriterije za realokacijo določenih dejavnosti, če ni mogoča sanacija proizvodnih programov, dodelati urbanistične kriterije v večji povezavi z ekologijo zraka in poostri prostorsko lokacijske pogoje. Predvsem to velja za področje stanovanjske preнове in reur-

banizacije kot novih oblik urbanističnega delovanja in ukrepanja, ki pa zahteva še večjo interdisciplinarnost in kombinacijo kvalitativno kvantitativnih metod v planiranju. Planiranje se je praktično pojavilo zaradi zdravstveno higienskih problemov v mestih in sedaj z zaostreno svetovno ekološko krizo dobiva nove naloge.

Raziskovalno nalogo Ukrepi za izboljšanje zraka in zmanjšanje onesnaženosti zraka v Ljubljani sta v letih 1986 do 1989 pripravila Urbanistični inštitut SRS (avtorji: Branka Bratko, Barbara Černič in Nika Katnič) ter Hidrometeorološki zavod SRS.